

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 kwietnia 2016 r., zarejestrowanym pod sygnaturą akt **II C 453/16** skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) z siedzibą w W.:

1) **Z. W.** domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

a) 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 15.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

c) 31.576,98 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

2) **T. B.** domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

a) 20.000 tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 15.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty.

(pozew sygn. II C 453/16 k. 2-5)

W pozwie z dnia 2 czerwca 2016 r., zarejestrowanym pod sygnaturą akt **II C 685/16** skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) z siedzibą w W.:

1) **S. W.** domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

a) 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 1.900 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

2) **P. W.** domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

- 25.000 tytułem dalszego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

3) **A. W.** (małoletni) domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

- 15.000 tytułem dalszego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

4) **M. W. (1)** (małoletnia) domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

- 15.000 tytułem dalszego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

(pozew sygn. II C 685/16 k. 2-5)

W pozwie z dnia 30 czerwca 2016 r., zarejestrowanym pod sygnaturą akt **II C 959/16** skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) z siedzibą w W.:

1) **M. W. (2)** domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

a) 75.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 1.500 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

2) **W. W. (1)** domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

- 25.000 tytułem dalszego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

3) **K. W.** (małoletnia) domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego:

- 15.000 tytułem dalszego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty.

(pozew sygn. II C 959/16 k. 2-4)

Powodowie wskazali, że ich roszczenia pozostają w związku z wypadkiem komunikacyjnym z dnia 22 grudnia 2015 r., w którym śmierć poniósł najbliższy członek ich rodziny - T. W. (1).

(pozew sygn. II C 453/16 k. 2-5; pozew sygn. II C 685/16 k. 2-5; pozew sygn. II C 959/16 k. 2-4)

W każdej ze spraw pozwany zakład ubezpieczeń wnosił o oddalenie powództw w całości i zasądzenie na jego rzecz od każdego z powodów kosztów postępowania według norm przepisanych. Podniósł, że w toku postępowania likwidacyjnego przyznał i wypłacił powodom kwoty z tytułu zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej, odszkodowania oraz zwrotu kosztów pogrzebu całkowicie kompensują doznaną przez powodów krzywdę.

(odpowiedź na pozew sygn. II C 453/16 k. 81-84; odpowiedź na pozew sygn. II C 685/16 k. 57-61; odpowiedź na pozew sygn. II C 959/16 k.78-82)

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu **14 grudnia 2016 r.** Sąd połączył sprawę o sygn. II C 685/16 do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą o sygn. II C 453/16.

(postanowienie k. 134 akt II C 685/16)

W związku ze śmiercią w dniu **2 sierpnia 2018r.** T. B., Sąd postanowieniem z dnia 12 marca 2019 r. zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 174§1 pkt.1 k.p.c. oraz podjął postępowanie w sprawie z udziałem następców prawnych zmarłej: M. S. (1), M. N., H. L., Z. B., S. W. i M. W. (2) na podstawie art. 180§1 pkt. 1 kpc.

(postanowienie k. 358 akt II C 959/16)

W piśmie procesowym z dnia 12 marca 2019r. strona powodowa sprecyzowała swoje roszczenia wnosząc o zasądzenie od pozwanego zakładu ubezpieczeń:

1) na rzecz **S. W.** kwoty:

a) 40.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 1.280 zł tytułem zwrotu za zakup odzieży żałobnej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

2) na rzecz **P. W.:**

- 10.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

3) na rzecz **A. W.:**

- 11.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

4) na rzecz **M. W. (1):**

- 11.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

5) na rzecz **M. W. (2):**

a) 50.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

b) 980 zł tytułem zwrotu za zakup odzieży żałobnej wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

6) na rzecz **W. W. (1):**

- 25.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

7) na rzecz **M. W. (1):**

- 15.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

8) na rzecz **Z. W.:**

- 35.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty.

Z uwagi na częściowe uwzględnienie roszczeń w postępowaniu likwidacyjnym, powodowie wymienieni w punktach 1-8 cofnęli powództwo w zakresie kwot wypłaconych powodom w postępowaniu likwidacyjnym.

Następcy prawni T. B. wnieśli o zasądzenie od pozwanego zakładu ubezpieczeń:

1) na rzecz **M. S. (1):**

a) 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 3.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

2) na rzecz **M. N.:**

a) 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 3.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

3) na rzecz **H. L.:**

a) 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 3.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

4) na rzecz **Z. B.:**

a) 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 3.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

5) na rzecz **S. W.:**

a) 2.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 1.500 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty;

6) na rzecz **M. W. (2):**

a) 2.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty,

b) 1.500 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 3 lutego 2016 r. do dnia zapłaty.

(pismo procesowe powodów k. 346-347)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 22 grudnia 2015 r. w S., doszło do potrącenia przechodzącej przez wyznaczone przejście dla pieszych T. W. (1) przez samochód osobowy marki S. (...) o numerze rejestracyjnym (...) kierowany przez M. S. (2).

W wyniku rozległych obrażeń doznanych w wypadku poszkodowana zmarła w szpitalu w dniu 11 stycznia 2016 r. nie odzyskała przytomności.

(okoliczności bezsporne)

T. W. (1) była:

- żoną Z. W.,
- córką T. B.,
- matką S. W.,
- teściową P. W. (żony S. W.),
- babcią M. W. (1) i A. W. (dzieci P. W. i S. W.),
- matką M. W. (2),
- teściową W. W. (1) (żony M. W. (2)),
- babcią K. W. (dzieci W. W. (1) i M. W. (2)).

T. B. zmarła w dniu 2 sierpnia 2018r. Jej spadkobiercami są: M. S. (1), M. N., H. L., S. W. i M. W. (2).

(okoliczności bezsporne)

Samochód osobowy marki S. (...) o numerze rejestracyjnym (...) kierowany przez sprawcę wypadku posiadał ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w Towarzystwie (...) z siedzibą w W..

(okoliczności bezsporne)

Pismem z dnia 26 stycznia 2016 r. Z. W., S. W., M. W. (2), T. B., P. W., K. W., M. W. (1) i A. W. zgłosili szkodę pozwanemu, żądając zapłaty na rzecz:

1) na rzecz Z. W. kwoty:

- a) 250.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę
- b) 50.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,
- c) 31.576,98 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu;

2) na rzecz S. W.:

- a) 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę,
- b) 2.522,50 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej

3) na rzecz M. W. (2):

- a) 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę,
- b) 2.146,50 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej;

4) na rzecz T. W. (2):

- a) 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę,
- b) 50.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,

5) na rzecz W. W. (1):

- 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

6) na rzecz **K. W.**:

- 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę,

7) na rzecz **P. W.**:

- 100.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę;

8) na rzecz **A. W.**:

- 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

9) na rzecz **M. W. (1)**:

- 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę.

(zgłoszenie szkody k. 21-24 akt II C 453/16)

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany przyznał i wypłacił na podstawie decyzji z dnia 30 maja 2016 r. na rzecz:

1) **Z. W.** kwotę 75.850 zł, w tym:

a) 15.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,

b) 20.850 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu,

c) 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

2) **S. W.** kwotę 35.620 zł, w tym:

a) 620 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu,

b) 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

3) **M. W. (2)** kwotę 25.992,92 zł, w tym:

a) 520 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej,

b) 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę,

c) 472,92 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów;

4) **P. W.** kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

5) **A. W.** kwotę 4.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

6) **M. W. (1)** kwotę 4.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę.

Decyzją z dnia 30 maja 2016 r. pozwany odmówił wypłaty świadczeń z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę na rzecz małoletniej **K. W.**, wskazując, że oceniając pojęcie najbliższych członków rodziny nie według kryterium formalnego, jakim jest pokrewieństwo, lecz na podstawie istniejącego faktycznie stosunku pomiędzy roszzczącą a tragicznie zmarłą, **K. W.** nie można zaliczyć do kręgu osób najbliższych poszkodowanej, ponieważ relacje między roszzczącą a babcią były co prawda bliskie, ale nie wykraczały poza zakres normalnych, zwyczajowych stosunków.

(decyzje z dnia 30.05.2016r. k. 374-384 akt II C 453/16; potwierdzenia przelewów k.387,388, 389,390,391,392 akt II C 453/16; decyzja z dnia 30.05.2016r. k. 14 akt II C 959/16)

W postępowaniu przygotowawczym sygn. 2Ds 1530/15, które toczyło się przed Prokuraturą Rejonową w Zgierzu sprawca wypadku złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze.

(wniosek o dobrowolne poddanie się karze k. 19-21 akt II C 959/16)

T. W. (1) w chwili śmierci miała 64 lata. Bezpośrednio przed śmiercią poszkodowana utrzymywała się z emerytury w wysokości 1.600 zł. Mieszkała z mężem – Z. W., który z tytułu świadczeń emerytalnych otrzymywał kwotę 2.000 zł. Małżonkowie zajmowali wspólnie mieszkanie (M4) w blokach. Poszkodowana leczyła się nadciśnienie, poza tym była zdrowa. Zmarła była osobą pogodną, życzliwą i pomocną, rodzina była dla niej podstawową wartością.

(zeznania powoda S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:35:18 k. 354v.-355 akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:07:23 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda P. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:47:51 k. 355-355v. akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:15:20 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:16:13 k. 354-354v. akt II C 453/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16] ; zeznania świadka Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16])

Z. W. i **T. W. (1)** byli małżeństwem przez 39 lat. Małżonkowie byli zadowoleni ze swojej sytuacji finansowej, oboje pracowali, powód jako frezer, poszkodowana była prądką. Powód w 2001 r. przeszedł operację usunięcia płuca w związku ze zdiagnozowanym nowotworem płuc. Poszkodowana opiekowała się mężem w chorobie, jeździła z nim do lekarza, pilnowała terminów kolejnych wizyt. W 2009 r. Powiatowy Zespół d.s. Orzekania o Niepełnosprawności zaliczył powoda do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. W 2011 r. ZUS orzekł wobec powoda, że jest on częściowo niezdolny do pracy zarobkowej. Od operacji powód pozostawał na rencie chorobowej, a kiedy zdrowie mu na to pozwalało, dorabiał. Przed śmiercią żony pracował w zakładzie produkującym klocki lego. Z. W. jeszcze za życia żony nadużywał alkoholu. Nałóg powoda z pewnością wpływał na relacje małżeńskie powoda i poszkodowanej, jednak ich związek był zgodny. Z. W. twierdzi, że nie leczył się z powodu nałogu, ponieważ żona nigdy go o to nie prosiła. T. W. (1) „matkowała” mężowi, szykowała mu kolacje i śniadania do pracy, kierowała jego życiem, ponieważ uważała męża za nieporadnego. Między innymi z tego względu powód po wypadku miał problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w życiu codziennym. Z. W. bardzo przeżył śmierć żony. Kiedy dowiedział się o wypadku był roztrzęsiony i płakał. Poszkodowana była dla niego „motorem napędowym”. Po śmierci T. W. (1) powód przestał pracować, jego problem alkoholowy nasilił się. Powód nie mógł dojść do siebie, czuł się samotny, pił ciągami, chodził na spotkania z psychologiem, zażywał leki na uspokojenie, ale do chwili obecnej jego problem nie został rozwiązany. Po śmierci żony powód uczestnicząc w mszy w kościele zasłabł, miał zawał serca.

Z. W. mieszka sam. Synowie wspierają ojca. Syn S. odwiedza go codziennie, a syn M. bardzo często do niego dzwoni. Powód pozostaje w dobrych relacjach z rodziną zmarłej, bywa na obiadach u jej siostry. Utrzymuje też kontakty z własnym rodzeństwem. Powód często wspomina żonę, opiekuje się jej grobem, myje pomnik, jeśli jest ciepło bywa na cmentarzu niemal codziennie. Obecnie powód utrzymuje się z renty w wysokości ok. 2.000 zł i nie narzeka na swoją sytuację materialną, wystarcza mu na wszystkie opłaty związane z eksploatacją mieszkania, ubezpieczenie. Nie ma potrzeby, aby synowie pomagali mu finansowo.

(zeznania powoda S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:35:18 k. 354v.-355 akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:07:23 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda W. W. (1) - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 01:05:21 k.356 akt II C 453/16]; zeznania powoda Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:16:13 k. 354-354v. akt II C 453/16]; zeznania świadka M. S. (1) - protokół z rozprawy z dnia 6.12.2016 r. [adn.: 00:45:56 k. 115 akt II C 453/16] ; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16]; zeznania świadka P. W. - protokół z rozprawy z dnia 6.12.2016 r. [adn.: 00:34:13 k. 114v.-115 akt II C 453/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16] ; zeznania świadka Z. W. - protokół z

rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16];orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy k. 34 akt II C 453/16; orzeczenie o niepełnosprawności k. 40 akt II C 453/16)

S. W. razem z żoną P. W. i dziećmi M. i A. mieszkali blisko rodziców.

S. W. mieszkał z rodzicami do 2005 r. Łączyły go z matką bardzo dobre relacje.

P. W. poznała swoją przyszłą teściową w 1996 r. Relacje między kobietami zawsze układały się pozytywnie. Przed urodzeniem dzieci teściowa pomagała jej w prowadzeniu sklepu z odzieżą.

T. W. (1) pomagała synowi i synowej w opiece nad wnukami. Rodzice P. W. nie mogli uczestniczyć w wychowaniu wnuków ponieważ oboje pracowali.

W dacie wypadku **małoletni M. i A.** mieli odpowiednio 5 i 2,5 roku. Dzieci pamiętają babcię, ale z racji wieku, bardziej kojarzą ją małoletnia M.. Chłopiec poznaje babcię na fotografiach. Dzieci chodzą z na cmentarz, dziewczynka mówi, że babcia jest w niebie. Małoletnia M. obecnie uczęszcza do pierwszej klasy szkoły podstawowej, a jej brat do zerówki. Dziećmi opiekują się ich rodzice. P. W. pracuje w szkole, do której uczęszczają jej dzieci. Rodzice powódki mieszkają blisko powodów. Ojciec powódki przyjeżdża do nich na weekendy, matka jest aktywna zawodowo.

Po śmierci T. W. (1) życie rodziny zmieniło się. Poszkodowana wprowadzała w nie dużo energii, po swojej śmierci pozostawiła pustkę. S. W. odwiedza grób matki w weekendy.

S. W. i P. W. nie korzystali z pomocy psychologa po śmierci poszkodowanej.

S. W. jest kierownikiem sklepu (...). P. W. pracuje w banku.

(zeznania powoda S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:35:18 k. 354v.-355 akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:07:23 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda P. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:47:51 k. 355-355v. akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:15:20 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:16:13 k. 354-354v. akt II C 453/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16]; zeznania świadka Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16]; zeznania świadka Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16]; zeznania świadka M. W. (2) - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:30:24 k. 134v. akt II C 685/16])

M. W. (2) razem z żoną W. W. (1) i córką K. mieszkają w S., dokąd powód wyprowadził się w 2005 r. w związku z pracą. W S. powód poznał swoją przyszłą żonę W. i osiadł tam na stałe. Wiąż powoda z matką była bardzo bliska. Powód w dzieciństwie chorował na astmę i matka troskliwie się nim opiekowała.

Powodowie starali się przynajmniej raz w miesiącu przyjeżdżać do S.. Poszkodowana, mimo odległości, jaka dzieliła ją i powodów, utrzymywała z nimi bardzo bliskie stosunki, jeździła do nich kilka razy w roku, na wakacje, ferie, urodziny wnuczki, spędzała z nimi święta, bardzo często telefonowała. Małoletnia K. miała alergię i często się przeziębiała. W tym czasie zajmowała się nią babcia macierzysta, a kiedy nie mogła sprawować nad nią opieki, poszkodowana przyjeżdżała do wnuczki do S.. Zmarła cieszyła się sukcesów prywatnych i zawodowych syna i synowej.

W. W. (1) poznała teściową w 2005 r., krótko po tym, jak zaczęła spotykać się z przyszłym mężem. Stosunki między kobietami zacieśniły się, kiedy powódka zaszła w ciążę. W. W. (1) bardzo szybko zaczęła zwracać się do teściowej „mamo”. Poszkodowana dzwoniła do niej niemal codziennie. Po urodzeniu dziecka powódka wróciła do pracy, dzieckiem zajęła się jej matka, z którą poszkodowana pozostawała w bardzo częstym kontakcie telefonicznym. Rodziny W. i M. W. (2) pozostawały ze sobą w bardzo serdecznych stosunkach.

Małoletnia K. w dacie wypadku miała 9 lat. Dziewczynka była pierwszą wnuczką poszkodowanej. Zmarła bardzo przeżywała to, że wnuczka w 2016r. miała przystąpić do pierwszej komunii świętej. Jeszcze przed śmiercią kupiła dla niej na tę okoliczność łańcuszek. Dziewczynka kochała babcię i bardzo przeżyła jej śmierć. Ze względu na nałóg alkoholowy Z. W., który nasilił się po wypadku, małoletnia jednocześnie utraciła także dziadka, z którym także była bardzo zżyta. Dziewczynką na co dzień zajmuje się babcia ze strony matki.

M. W. (2) utrzymuje bardzo dobre stosunki z rodziną swojej żony. Obecnie odwiedza ojca i brata w S. z nieco mniejszą częstotliwością niż za życia matki, ale mężczyźni często do siebie telefonują i w dalszym ciągu pozostają ze sobą w bardzo zażyłych relacjach.

(zeznania powoda S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:35:18 k. 354v.-355 akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:07:23 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda P. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:47:51 k. 355-355v. akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:15:20 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda M. W. (2) - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:56:33 k. 355v. akt II C 453/16]; zeznania powoda W. W. (1) - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 01:05:21 k.356 akt II C 453/16]; zeznania powoda Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:16:13 k. 354-354v. akt II C 453/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16]; zeznania świadka Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16]; zeznania powoda W. W. (1) - protokół z rozprawy z dnia 20.03.2018 r. [adn.: 00:18:48 k. 304 akt II C 453/16])

Wiadomość o wypadku przekazał M. W. (2) telefonicznie ojciec. Powód w tym samym dniu przyjechał ze S. do S. i został tam przez kilka dni. Wszyscy powodowie czuwali nad poszkodowaną w szpitalu.

M. W. (2) bardzo przeżył śmierć matki. 3 stycznia 2016r. powód źle się poczuł, miał zawroty głowy, wymiotował, dzień później udał się na SOR. Leczył się u laryngologa z powodu szumów usznych, oczopląsu, zaburzeń równowagi i zawrotów głowy. Tego typu dolegliwości powód nigdy wcześniej nie odczuwał. Lekarz prowadzący poinformował go, że są to zaburzenia błędnika, trudno określić jednoznacznie ich przyczynę, ale mogą one wynikać z przeżyć psychicznych.

M. W. (2) po wypadku przez miesiąc przebywał na zwolnieniu lekarskim, nie leczył się u psychiatry. Z uwagi na utrzymujące się zaburzenia laryngologiczne, przez 6 miesięcy zażywał przepisane przez lekarza leki.

Powód wciąż wspomina zmarłą matkę, odwiedza jej grób zawsze wtedy, gdy przyjeżdża do S..

(zeznania świadka Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16]; zeznania świadka Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16]; zeznania świadka M. W. (2) - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:30:24 k. 134v. akt II C 685/16]; dokumentacja medyczna leczenia M. W. (2) k. 22-30 akt II C 959/16)

Czynnik emocjonalny w postaci stresu związanego z wypadkiem T. W. (1), z punktu widzenia laryngologicznego, nie był pierwotnie odpowiedzialny za rozwój u powoda schorzenia błędnika.

Mimo iż badanie VNG z dnia 21.01.2016r. (tj. wykonane 17dni po napadzie zawrotów głowy) potwierdziło w sposób obiektywny osłabienie pobudliwości prawego błędnika (deficyt 65%), to jednak nie oznacza to, że do uszkodzenia błędnika doszło z powodu stresu powoda związanego z wypadkiem, jakiemu uległa jego matka.

Zaburzenia błędnika powstały u powoda z przyczyn samoistnych, które nie zostały rozpoznane w sposób obiektywny. Z powyższych względów nie można stwierdzić, że u powoda w związku ze śmiercią matki wystąpił uszczerbek na zdrowiu określony tabelą uszczerbkową, stanowiącą załącznik do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18.12.2002 r.

(opinia biegłego sądowego z dziedziny laryngologii dr hab. n. med. S. K. dot. M. W. (2) k. 261-266)

T. B. w chwili wypadku miała 90 lat. Była osobą schorowaną, praktycznie nie wstającą z łóżka. Wymagała zakupu materaców przeciwoleżynowych i pomocy w niemal wszystkich czynnościach życia codziennego. Mieszkała córka M. S. (1), która opiekowała się nią na co dzień. T. W. (1) była drugą córką T. B., kiedy odwiedzała matkę, pomagała zaprowadzić ją do ubikacji, partycypowała w zakupie niezbędnych leków, umawiała domowe wizyty lekarskie, pozostawała na noc na czas wyjazdów siostry. T. B. została powiadomiona o wypadku dopiero kiedy T. W. (1) zmarła. Zdaniem M. S. (1) zrozumiała przekazane jej treści, ponieważ zaczęła krzyczeć. Od marca 2016 roku leżała bez kontaktu. W tym czasie w opiece nad matką pomagali M. S. (1) jej mąż oraz druga siostra mieszkająca w Z..

(zeznania powoda S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:35:18 k. 354v.-355 akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:07:23 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania powoda Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:16:13 k. 354-354v. akt II C 453/16]; zeznania świadka M. S. (1) - protokół z rozprawy z dnia 6.12.2016 r. [adn.: 00:45:56 k. 115 akt II C 453/16] ; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16]; zeznania świadka P. W. - protokół z rozprawy z dnia 6.12.2016 r. [adn.: 00:34:13 k. 114v.-115 akt II C 453/16])

T. W. (1) wszystkie swoje wnuki traktowała jednakowo. Z jej inicjatywy każde z wnucząt zaraz po urodzeniu miało założone konta oszczędnościowe, na które co miesiąc wpłacała po 100 zł.

(zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16])

Wigilię 2015 r. i Święta Wielkiej Nocy 2016 r. rodzina spędziła wspólnie u S. W. i P. W..

Rodzina powodów pielęgnuje wspólne więzi, wszyscy jej członkowie utrzymują serdeczne stosunki, odwiedzają się nawzajem, telefonują, spędzają razem święta i uroczystości rodzinne, wspominają zmarłą.

(zeznania powoda P. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 00:47:51 k. 355-355v. akt II C 453/16] w zw. z jego inform. wyjaśnieniami złożonymi na rozprawie z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:15:20 k. 133v. akt II C 685/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16] ; W. W. (1) - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 01:05:21 k.356 akt II C 453/16]; zeznania świadka S. W. - protokół z rozprawy z dnia 12.12.2016r. [adn.: 00:22:20 k. 121v.-122akt II C 959/16])

W związku z pogrzebem M. W. (2) i W. W. (1) zakupili odzież żałobną. Powódka zakupiła botki na wysokim obcasie, a powód płaszcz. Poprzez właściwy strój powodowie chcieli oddać szacunek zmarłej.

(W. W. (1) - protokół z rozprawy z dnia 12.03.2019r. [adn.: 01:05:21 k.356 akt II C 453/16]; paragony k. 41-42,47-48)

Organizacją pogrzebu zajęli się S. i M. W. (2), a Z. W. finansował wszystkie związane z uroczystością koszty, m.in. sfinansował nagrobek.

(zeznania świadka Z. W. - protokół z rozprawy z dnia 14.12.2016r. [adn.: 00:20:34 k. 134-134v. akt II C 685/16])

Nagła śmierć T. W. (1) radykalnie zmieniła życie jej męża **Z. W.**. Do czasu zdarzenia powód wraz i poszkodowana tworzyli bardzo udane małżeństwo. Byli ze sobą przez 39 lat, uzupełniali się wzajemnie we wszystkich obowiązkach. T. W. (1) potrafiła pogodzić obowiązki domowe z opieką nad wnukami oraz pomocą w opiece nad swoją matką. Była osoba bardzo aktywną, w pewnym stopniu organizującą aktywność także mężowi. Po jej śmierci Z. W. przeżył głęboki kryzys psychiczny. Wkrótce po pogrzebie dostał zawału serca i nie był już w stanie wrócić do pracy. Okazało się, że w wielu czynnościach sobie nie radzi, stał się apatyczny, przebywał głównie w domu, unikał kontaktów z ludźmi, zaczął nadużywać alkoholu. Powód był konsultowany psychiatrycznie, ale jest on niechętny do podjęcia stałej terapii. Nie spostrzega także problemu w tym, że nadużywa alkoholu. Ze względu na swój stan psychiczny i nadużywanie alkoholu powód wymaga okresowej pomocy i kontroli ze strony innych osób (syna).

U powoda utrzymują się objawy obniżonego nastroju, płaczliwość, okresowe poczucie bezradności, braku kreślonego celu w swoim działaniu. Z badania neuropsychologicznego wynika, że rozpoczynają się u niego zmiany organiczne w mózgu spowodowane problemami naczyniowymi, nadużywaniem alkoholu i samoistnymi procesami starzenia się. To sprzyja zaleganiu emocji, powracaniu do zaistniałego zdarzenia traumatycznego, rozważaniom o swojej trudnej sytuacji. W związku z powyższym należy ocenić, że możliwości adaptacyjne powoda do gwałtownie zmienionej sytuacji są znacznie ograniczone. Aktualnie wymaga on terapii psychologicznej (odwykowej) i prawdopodobnie włączenia leczenia farmakologicznego.

W związku ze śmiercią T. W. (1) u powoda nadal utrzymuje się osłabienie sprawności procesów poznawczych i czynności wykonawczych na skutek mian organicznych w o.u.n.; objawy wzmożonej labilności emocjonalnej z okresowymi obniżeniami nastroju; tendencje do nadużywania alkoholu. Wymienione zaburzenia zakłócają codzienne funkcjonowanie powoda.

(opinia sądowno – psychologiczna biegłego L. S. dot. Z. W. k. 139-140)

Relacje między **S. W.** a jego matką T. W. (1) były bardzo dobre. Matka i syn tworzyli dobrze funkcjonującą rodzinę, utrzymywali stałe kontakty, spotykali się na uroczystościach rodzinnych i w czasie świąt. Od czasu zaprzestania aktywności zawodowej nieżyjąca T. W. (1) opiekowała się jego dziećmi w czasie, gdy on i jego żona pracowali.

Śmierć T. W. (1) radykalnie wpłynęła na stan psychiczny powoda i zmieniła jego codzienne funkcjonowanie. Bezpośrednio po wypadku, a następnie po śmierci matki, powód przeżywał silne emocje (szok psychiczny), adekwatne do zaistniałej straty. Był jednak zmuszony do reorganizacji swojej aktywności, aby zapewnić w miarę „normalne” funkcjonowanie swojej rodzinie. Mimo cierpienia psychicznego powód kontynuował pracę, pełnił swoje role społeczne (męża, ojca). Procesy adaptacyjne przebiegały u niego adekwatnie do zaistniałej sytuacji i powód nie był zmuszony do korzystania z pomocy psychologa czy psychiatry, aktualnie także nie potrzebuje takiej pomocy. Nadal jednak utrzymują się u powoda objawy tęsknoty i poczucia braku bliskiej osoby, typowe po stracie osoby, z którą był silnie związany emocjonalnie.

Po śmierci matki u powoda nie wystąpiły istotne zaburzenia w funkcjonowaniu psychicznym (objawy psychopatologiczne), utrudniające jej codzienne funkcjonowanie.

(opinia sądowno – psychologiczna biegłego L. S. dot. S. W. k. 137-138)

Relacje między **M. W. (2)** a jego matką T. W. (1), mimo znacznej odległości między miejscami zamieszkania, były bardzo dobre. Matka i syn tworzyli dobrze funkcjonującą rodzinę, utrzymywali stałe kontakty, spotykali się na uroczystościach rodzinnych, w czasie świąt i czasami z powodu wzajemnych potrzeb. Utrzymywali także stały kontakt telefoniczny. Po uzyskaniu informacji, że matka została potrącona przez samochód, powód natychmiast podjął decyzje o przyjeździe do niej wraz ze swoją rodziną. Cała zaistniała sytuacja wywołała u niego silne emocje, adekwatne do zaistniałej straty. Mimo cierpienia psychicznego kontynuował on pracę, pełnił swoje role społeczne (męża i ojca). Powód jest przekonany, że występujące u niego zaburzenia somatyczne (zawroty głowy) miały związek z zaistniałą sytuacją traumatyczną. Procesy adaptacyjne przebiegały u powoda adekwatnie do zaistniałej sytuacji i powód nie był zmuszony do korzystania z pomocy psychologa czy psychiatry. Aktualnie także nie potrzebuje on takiej pomocy. Nadal jednak utrzymują się u niego objawy tęsknoty i poczucia braku bliskiej osoby, typowe po stracie osoby, z którą był silnie związany emocjonalnie.

Nawiązując do odległości, jaka dzieliła miejsca zamieszkania matki i syna, wskazać należy, że czasami duża odległość między miejscami zamieszkania, zwłaszcza wówczas, gdy relacje w okresie rozwojowym były bardzo dobre, powoduje tęsknotę i potęguje pozytywne odczucia. W takich relacjach jest m.in. mniej okazji do konfliktów, co sprzyja wręcz idealizowaniu wzajemnych zależności.

U powoda nadal utrzymują się nieznacznie wzmożone reakcje neurotyczne, mogące utrudniać funkcjonowanie w sytuacjach trudnych.

(opinia sądowno – psychologiczna biegłego L. S. dot. M. W. (2) k. 312-313)

Relacje między **W. W. (1)** a zmarłą tragicznie teściową T. W. (1) były bardzo dobre. Kobiety utrzymywały ze sobą stałe kontakty i spotykały się na uroczystościach rodzinnych. Zmarła była mocno związana z córką powódki, czasami pomagała w opiece nad nią. Powódka określa teściową jako bardzo pogodną, odpowiedzialną osobę.

Śmierć T. W. (1) negatywnie płynęła na stan psychiczny powódki, jej męża i córki. Po wystąpieniu problemów zdrowotnych męża, powódka stała się na pewien okres osobą całkowicie odpowiedzialną za funkcjonowanie swojej rodziny.

Po śmierci teściowej u powódki nie wystąpiły istotne zaburzenia w funkcjonowaniu psychicznym (objawy psychopatologiczne), utrudniające jej codzienne funkcjonowanie. Nie oznacza to jednak, że nie ma ona poczucia braku bliskiej osoby, na której pomoc mogła liczyć.

(opinia sądowno – psychologiczna biegłego L. S. dot. W. W. (1) k. 310-311)

W dniu zdarzenia małaletnia **M. W. (1)** miała ukończone 4 lata a A. i 2,5 roku. W dniu badania odpowiednio dzieci mają ukończone: M. – 5 lat a A. – 3,5 roku.

Niewątpliwie małaletni A. swojej babci nie pamięta i ze względu na wiek nie jest w stanie zrozumieć tego, co zaistniało. Z kolei małaletnia M. przez pewien czas od zdarzenia wspominała babcię, pojawiały się u niej wspomnienia o wspólnej zabawie i zapewne tęsknota za osobą, która się nią tak dużo opiekowała. Małaletnia także nie była w stanie w pełni zrozumieć, co się stało z babcią, gdyż tym wieku „pojęcie śmierci” jeszcze nie istnieje. Jest też mało prawdopodobne, aby nieżyjąca babcia pozostała w jej pamięci na stałe.

Niewątpliwie dzieci poniosły jednak stratę, gdyż straciły osobę, która była im bardzo bliska. Opiekowała się nimi i zapewne robiłaby to jeszcze przez wiele lat. Wiadomo także, że kontakt z babcią jest bardzo ważny dla dzieci, gdyż często jest to osoba niezwykle oddana wnukom i przekazująca bardzo pozytywne emocje i dobre wzorce zachowania.

Po śmierci babci u małaletnich M. i A. nie wystąpiły istotne zaburzenia w funkcjonowaniu psychicznym (objawy psychopatologiczne), utrudniające ich codzienne funkcjonowanie.

(opinia sądowno – psychologiczna biegłego L. S. dot. M. W. (1) i A. W. k. 135-136)

T. B. w na dzień opiniowania przez biegłego w styczniu 2017 roku była osobą leżącą bez kontaktu słowno-logicznego.

(opinia sądowno – psychologiczna biegłego L. S. k. 140)

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił na podstawie złożonych dokumentów oraz zeznań powodów i powołanych świadków. Zeznania powodów i zeznania świadków na okoliczność relacji, jakie łączyły powodów ze zmarłą tragicznie T. W. (1) z T. B. sąd uznał za wiarygodne w części w której opisywały ogólne relacje matki i córki. Sąd nie dał wiary zeznaniom w/w osób w zakresie w jakim opisywały reakcję T. B. na śmierć córki. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego 90 letnia matka zmarłej była już w tym czasie objęta zmianami demencyjnymi, kontakt z nią był powierzchowny, rodzina nie informowała jej nawet o wypadku do chwili śmierci T. W. (1). M. S. (1) opiekująca się na co dzień matką, wskazała że na wiadomość o śmierci córki T. B. zareagowała krzykiem. Zaznaczyła jednocześnie, że powódka jeszcze kontaktowała. Skoro osoba opiekująca się powódką, wskazała że reakcją na wiadomość o śmierci dziecka był jedynie krzyk, a rozumienie rzeczywistości sprowadzało się do tego, że T. B. „jeszcze kontaktowała”, należy domniemywać iż rozumienie zdarzeń u wymienionej osoby było praktycznie zniesione. Osoba w kontakcie słowno-logicznym rozumiejąca przekazywane treści, dopytuje o okoliczności śmierci dziecka, chce być na pogrzebie, ma pretensje o to, że nie była informowana wcześniej o zdarzeniu. Żadna z w/w okoliczności przez świadka nie została

opisana, co więcej świadek przyznał, że od marca 2016 roku, czyli niespełna dwa miesiące od dowiedzenia się o śmierci córki, powódka była całkowicie leżąca i bez kontaktu. Powyższa okoliczność została potwierdzona także w trakcie badania u biegłego, gdzie T. B. już nie stawiała się, a rodzina przyznała że jest leżąca i bez kontaktu.

Ustalając okoliczności związane z zakresem i charakterem następstw śmierci T. W. (1) na sferę psychiczną i emocjonalną powodów oraz skutki tych następstw na dalsze ich funkcjonowanie w życiu rodzinnym, osobistym i zawodowym, a także prawidłowości przejścia okresu żałoby, Sąd oparł się na opinii biegłego z zakresu psychologii. Sąd uznał, że wszystkie opinie dotyczące powodów zostały sporządzone zgodnie z wymaganiami fachowości i niezbędną wiedzą specjalną, charakteryzują się one wewnętrzną spójnością, przejrzystością oraz logiką wyводу, a także w sposób wyczerpujący, stanowczy i zrozumiały odpowiadają na postawione przez Sąd pytania. Przytoczoną na ich uzasadnienie argumentację należało uznać za w pełni przekonującą.

Z analogicznych względów Sąd oparł swe ustalenia w zakresie związku z wypadkiem dolegliwości laryngologicznych M. W. (2) o opinię biegłego z zakresu laryngologii dr hab. n. med. S. K..

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Pomiędzy stronami bezspornym pozostawało, że pozwany zakład ubezpieczeń ponosi wobec strony powodowej, zgodnie z art. 822 § 4 k.c., odpowiedzialność odszkodowawczą za szkody spowodowane przez sprawcę wypadku (art. 435 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c.).

Żądania wszystkich powodów, w zakresie żądania zadośćuczynienia po śmierci T. W. (1), oparte zostały o art. 446 § 4 k.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego sąd, może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Przechodząc do oceny żądania zauważyć należy, iż strona pozwana co do zasady nie kwestionowała podstaw odpowiedzialności za skutki wypadku, wypłaciła jej zdaniem należną każdemu z powodów część zadośćuczynienia i odszkodowania.

Przechodząc do oceny zasadności zgłoszonego żądania zasądzenia zadośćuczynienia oraz jego wysokości stwierdzić należy, że celem tego roszczenia, będącego dodatkowym obok odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., jest kompensata doznanej krzywdy, w szczególności cierpienia, bólu i poczucia osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. W literaturze zwraca się uwagę, że na rozmiar krzywdy mają wpływ przede wszystkim dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia, roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał znaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy oraz wiek pokrzywdzonego.

Dodać należy, że zadośćuczynienie określone w art. 446 § 4 k.c. jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy, a ta w istocie nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego. Rozmiar zadośćuczynienia może być natomiast odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która, mając charakter tylko uzupełniający i może ograniczać wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawić zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego wymiar. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 października 2012 r., sygn. akt I ACa 439/12, opubl. w LEX nr 1223149; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 16 maja 2012 r., I ACa 301/12, opubl. w LEX nr 1213847; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 416/11, opubl. w LEX nr 1212823).

Podkreślenia wymaga, że niewątpliwie śmierć osoby bliskiej jest jednym z najcięższych doświadczeń i powodować może poważne cierpienia. Zadośćuczynienie jest formą rekompensaty pieniężnej z tytułu szkody niemajątkowej i obejmuje swym zakresem wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne związane ze śmiercią osoby bliskiej, zarówno już doznane, jak i te, które mogą powstać w przyszłości. Ma w swej istocie ułatwić przezwycięzenie ujemnych przeżyć

związanych z nagłą stratą najbliższej osoby. Dzięki niemu winna zostać przywrócona równowaga, zachwiana wskutek popełnienia przez sprawcę czynu niedozwolonego. Ma ono charakter całościowy i winno stanowić ekonomicznie odczuwalną wartość. Wielkość zadośćuczynienia zależy od oceny całokształtu okoliczności sprawy w tym rozmiar doznanych cierpień, ich intensywności, trwałości czy nieodwracalnego charakteru. Przy ustalaniu rozmiaru cierpień i ujemnych doznań psychicznych powinny być uwzględniane zobiektywizowane kryteria oceny, jednakże w relacji do indywidualnych okoliczności danego przypadku. Od osoby odpowiedzialnej za szkodę poszkodowany winien otrzymać sumę pieniężną, o tyle w danych okolicznościach odpowiednią, by mógł za jej pomocą zatrzeć lub złagodzić poczucie krzywdy i odzyskać równowagę psychiczną (podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 kwietnia 2016 r. I ACa 1535/15, Legalis Numer 1470110).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, wypada w pierwszej kolejności zauważyć, iż niewątpliwie powodowie byli najbliższymi członkami rodziny zmarłej T. W. (1). W orzecznictwie przyjmuje się, że o tym, kto jest najbliższym członkiem rodziny decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa wynikająca w szczególności z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, czy ewentualnie z powinowactwa (zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10 opubl. w LEX nr 898254).

Analizując ustalony w przedmiotowej sprawie stan faktyczny nie sposób nie zauważyć, iż wszyscy powodowie powoływali się na silne więzi łączące ich ze zmarłą, stały bezpośredni z nią kontakt, uczestniczenie T. W. (1) w życiu każdego z powodów w znacznym stopniu. Zważywszy na konieczność zracjonalizowania powyższych twierdzeń w oparciu o zasady logiki i doświadczenia życiowego, należy uznać, że choć zmarłą łączyły bliskie więzi z najbliższymi członkami rodziny, to ich twierdzenia o zakresie udzielanej pomocy były przesadzone. Jeżeli każdemu z powodów T. W. (1) udzielałaby pomocy w zakresie o jakim mówili, nie miałyby możliwości prowadzenia w żadnym zakresie życia małżeńskiego. Ustalenia poczynione w sprawie dają podstawę do twierdzenia, że małżeństwo T. W. (1) było zgodne, zmarła dbała o dom i męża, a z uwagi na jego stan zdrowia, nieporadność, skłonność do używania alkoholu, musiała organizować życie domowe, poświęcać mężowi dużo czasu. Jeżeli także wspomagała syna w opiece nad dziećmi, jej rezerwy czasowe były wyczerpane i trudno uznać, że jeszcze zajmowała się matką czy wyjeżdżała, aby opiekować się dzieckiem syna mieszkającego 400 km od jej miejsca zamieszkania.

Sąd uznając, co do zasady żądanie zadośćuczynienia za krzywdę związaną ze śmiercią T. W. (1) jest zatem uzasadnione, określił dla każdego z powodów kwoty należnego zadośćuczynienia opierając się na ocenie wzajemnych relacji i faktycznej bliskości.

Jak wyżej wspomniano, wysokość zadośćuczynienia została pozostawiona przez ustawodawcę uznaniu sądu, z pomocniczym uwzględnieniem stosunków majątkowych w społeczeństwie i winna odzwierciedlać rozmiar, intensywność krzywdy. Mimo, że krzywdę doznana w wyniku śmierci osoby bliskiej trudno jest ocenić i wyrazić w formie pieniężnej, to jednak ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych. Przyjęcie powyższego założenia oznacza, że miarą cierpienia wywołanego nagłą śmiercią osoby najbliższej mogą być tylko okoliczności zewnętrzne, które dadzą się w jakiś sposób zweryfikować i ocenić.

W przedmiotowej sprawie Sąd określił kwoty zadośćuczynienia mając na uwadze naturalną bliskość relacji powodów z T. W. (1). Należy stwierdzić, iż krzywda wywołana śmiercią żony, matki jest jedną z najbardziej dotkliwych z uwagi na rodzaj i siłę więzów rodzinnych. W sytuacji kiedy dziecko jest dorosłe i założyło własną rodzinę, oczywistym jest, że na założoną rodzinę zostają przeniesione najgłębsze więzi emocjonalne. Powyższe oznacza, że krzywda doznana przez zstępnego funkcjonującego już w obrębie własnej rodziny, jest inna niż ta, która dotyka małoletnie dziecko, które traci ojca, matkę. W rozpoznawanej sprawie synowie T. W. (1) od wielu lat swoje centrum życiowe lokowali poza domem rodzinnym, założyli rodziny, mieli dzieci. Jeden z synów zamieszkał około 400 km od miejsca zamieszkania rodziców, co w oczywisty sposób wpłynęło na kształtowanie bieżących więzi z rodzicami, na relacje jego córki i żony z T. W. (1). Oczywistym jest także to, że synowie T. W. (1), mimo dobrych relacji z teściową, ponieśli zupełnie inny rodzaj krzywdy, którego nie można porównać z krzywdą dzieci. Relacje łączące powinowatych opierają się przede wszystkim na okazywaniu szacunku, na przenoszeniu więzi łączących z mężem, żoną na ich bliskich. Bliskość z

rodzicami małżonka wynika przede wszystkim z łączności istniejącej z małżonkiem, a ta na skutek śmierci teścia, teściowej nie jest zerwana. Dlatego krzywda wymienionych osób musi być oceniana inaczej niż krzywda dziecka. Gdy chodzi o ocenę krzywdy wnuków T. W. (1), należy mieć na względzie, że dla nich T. W. (1) nie była jedynym wstępnym. Śmierć T. W. (1) nie zaburzyła więzi dzieci z pozostałymi wstępnymi.

Gdy chodzi o K. W., najstarszą wnuczkę T. W. (1), uznać należy, iż z uwagi na miejsce zamieszkania wnuczki, jej wiek i realną częstość kontaktów, krzywda wyrządzona śmiercią babci nie była znaczna. Babcia i wnuczka nie miały możliwości nawiązać bliskiej relacji, nie miały codziennego kontaktu.

Gdy chodzi o M. i A. W., dzieci drugiego syna, wskazać należy, że przede wszystkim z uwagi na wiek dzieci, trudno powiedzieć o realnej możliwości odczuwania cierpienia po śmierci babci, ponieważ jak wynika z opinii biegłego, dzieci tym wieku nie rozumieją pojęcia śmierci. Dlatego w tym wypadku można wziąć pod uwagę jedynie utratę więzi rodzinnej.

Reasumując powyższe rozważania wskazać należy, iż w przedmiotowej sprawie należy przyznać powodom zadośćuczynienia, różnicując ich wysokość.

Mając na uwadze powyższe kryteria za adekwatne zadośćuczynienie Sąd uznał kwoty:

na rzecz Z. W. 75.000 zł;

na rzecz S. W. 75.000 zł

na rzecz P. W. 15.000 zł

na rzecz A. W. 8.000 zł

na rzecz M. W. (1) 10.000 zł

na rzecz M. W. (2) 50.000zł

na rzecz W. W. (1) 10.000 zł

na rzecz K. W. 10.000zł

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany przyznał i wypłacił na podstawie decyzji z dnia 30 maja 2016 r. na rzecz:

1) Z. W. kwotę 75.850 zł, w tym:

a) 15.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,

b) 20.850 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu,

c) 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

2) S. W. kwotę 35.620 zł, w tym:

a) 620 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu,

b) 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;

3) M. W. (2) kwotę 25.992,92 zł, w tym:

a) 520 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu odzieży żałobnej,

b) 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę,

- c) 472,92 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów;
- 4) P. W. kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;
- 5) A. W. kwotę 4.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę;
- 6) M. W. (1) kwotę 4.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę.

W zakresie wypłaconych kwot nastąpiło cofnięcie powództwa, wobec czego sąd umorzył postępowanie na podstawie art. 355 k.p.c.

Na rzecz powodów zostały zasądzone kwoty stanowiące różnicę pomiędzy przyznanymi a wypłaconymi. W pozostałym zakresie, sąd roszczenia powodów z tego tytułu oddalił.

Powództwo następców prawnych T. B. zostało uznane za niezasadne w całości. T. B. w dacie zdarzenia w ocenie sądu z uwagi na wiek i stan psychofizyczny nie mogła doświadczyć żałoby po śmierci córki, pozostawała pod opieką innej z córek M. S. (1), która była dla niej osobą pierwszoplanową. T. W. (1) zważywszy na zaangażowanie w sprawy domowe, opiekę nad mężem, pomoc synowi w opiece nad dziećmi nie uczestniczyła aktywnie w życiu matki. Wkrótce po śmierci T. W. (1), T. B. była bez kontaktu słowno-logicznego, zmarła w trakcie niniejszego postępowania.

Dlatego sąd nie znalazł podstaw do przyznania zadośćuczynienia na rzecz jej następców prawnych.

Przedmiotem rozpoznania były trzy połączone sprawy.

Sprawa z powództwa Z. W., T. B. zawisła przed dokonaniem wypłaty w postępowaniu likwidacyjnym kwot przez pozwanego, zaś pozostałe pozwy zostały złożone po dokonanej wypłacie.

Dlatego w zakresie kwot wypłaconych w postępowaniu likwidacyjnym powodowie którzy złożyli pozwy po dokonaniu wypłaty, a domagali się zasądzenia na swoją rzecz kwot mimo dokonanej wypłaty, byli traktowani jak osoby które proces przegrały.

Przechodząc do żądania odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej. Wskazać należy, że podstawą tego roszczenia stanowi art. 446 § 3 k.c., zgodnie z którym Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Z chwilą zmiany obowiązujących przepisów, wprowadzeniem do kodeksu cywilnego, samodzielnej instytucji zadośćuczynienia, przyjmuje się iż odszkodowanie z tytułu pogorszenia się sytuacji uprawnionego po śmierci osoby bliskiej, podlega ścisłemu udowodnieniu w zakresie dochodzonego odszkodowania.

W sprawie żądania odszkodowania zostały zgłoszone przez Z. W., T. B..

Pozwany w toku postępowania wypłacił na rzecz Z. W. dochodzoną kwotę, wobec czego sąd umorzył w tym zakresie postępowania i nie zachodzi potrzeba szerszego omawiania powództwa w tym zakresie.

Sąd uznał roszczenie z tytułu odszkodowania T. B. za niezasadne w całości, albowiem nie została w sprawie spełniona przesłanka znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci córki. Sąd Okręgowy miał na względzie to, że powódka, reprezentowana przez fachowego pełnomocnika nie wykazała w żaden sposób tej okoliczności (art. 6 k.c.).

Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). A zatem w rozpoznawanej sprawie – powodowie dochodząc określonej kwoty winien udowodnić nie tylko sam fakt, że świadczenie się mu co do istoty należy, ale także i jego wysokość. Reasumując, zgodnie z ogólną regułą wyrażoną przez przepis art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Odpowiednio regułę tę należy stosować do obowiązku przytoczenia w procesie faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia: ciężar przytoczenia faktów spoczywa na tej stronie, która z danego faktu wywodzi skutki prawne.

Procesową konsekwencją reguły wyrażonej w art. 6 k.c. jest przepis art. 232 k.p.c., według którego strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne; sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę. Sformułowanie tego przepisu nie pozostawia żadnych wątpliwości, że polska procedura cywilna, opierająca się o zasadę kontradyktoryjności i równości stron, właśnie stronom pozostawia inicjatywę dowodową i na nie wkłada obowiązek prezentowania sądowi orzekającemu wniosków dowodowych. Jeśli zaś strona nie przedstawia dowodów, albo też przedstawia dowody nieprzydatne dla udowodnienia zasadności i wysokości wysuwanego roszczenia to uznać należy, iż dany fakt nie został wykazany - udowodniony (por. orzeczenia SN: wyrok z 24. 10. 1996 r., III CKN 6/96, OSNC 1997/3/29, wyrok z 25. 03. 1998 r., II CKN 656/97, OSNC 1998/12/208, wyrok z 5. 11. 1997 r., III CKN 244/97, OSNC 1998/3/52, postanowienie z 7. 12. 2000 r., II CKN 1322/00, nie publ., wyrok z 14. 12. 2000 r., I CKN 661/00, nie publ., wyrok z 11. 07. 2001 r., V CKN 406/00, Prok. i Prawo (...)).

Jak już wskazano, Sąd z uwagi na powyższą bierność pełnomocnika powodów w zakresie inicjatywy dowodowej, miał ograniczone możliwości dokonania ustaleń faktycznych, oparł się zatem wyłącznie na szczątkowych zeznaniach świadków, stron. Poczynione ustalenia prowadzą do wniosku, iż M. S. (1) była dla T. B. osobą najbliższą, opiekowała się matką przy pomocy męża. T. W. (1) odwiedzała matkę, tak często jak pozwalał na to czas, który dzieliła pomiędzy opieką nad swoim domem i mężem, a pomocą w opiece nad wnukami. Wizyty u matki miały charakter towarzyski, a ewentualna pomoc w czynnościach życia codziennego przy T. B. była okazjonalna.

Odszkodowanie z tytułu pogorszenia się sytuacji po śmierci bliskiego, obecnie musi łączyć się z konkretnym uszczerbkiem. Jak wcześniej wskazano zgodnie z art. 446§ 1k.c. jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić pogrzebu temu, kto je poniósł.

Powodowie Z. W., M. W. (2) i S. W. wnieśli o zwrot kosztów zakupu odzieży żałobnej, a dodatkowo Z. W. o pokrycie kosztów związanych z ceremonią pogrzebową i nagrobkiem. Przez powodów został złożony szereg paragonów potwierdzających zakup ubrań i butów, z których wynika jedynie, że mimo deklarowanej głębokiej żałoby po śmierci T. W. (1), powodowie byli na dużych, zapewne wielogodzinnych zakupach w centrach handlowych. Zakupili wiele par butów, płaszczy, koszul, swetrów, szali. Należy uznać, iż pozwanego obciąża jedynie pokrycie umiarkowanych wydatków poniesionych na zakup niezbędnej odzieży żałobnej, o ile po zgonie osoby bliskiej jest zwyczajowo przyjęte jej używanie. W realiach obecnych czasów, odchodzi się w młodszym pokoleniu, a takimi są w większości powodowie, od noszenia tzw. odzieży żałobnej, zaś w czasie pogrzebu uznawane za odpowiednie jest stosownie ciemnych barw. Gdy chodzi o małe dzieci, a nawet młodszą młodzież, w ogóle nie jest wymagany strój żałobny.

Pozwany wypłacił zdaniem sądu na rzecz powodów kwoty, które pozwalały na zakup odzieży żałobnej odpowiadającej potrzebom powodów.

Dlatego ponad zakres kwot w jakim powodowie cofnęli powództwo, sąd oddalił ich roszczenia w tym zakresie.

Kwestia dopuszczalnych wydatków związanych z pochówkiem jest szeroko omówiona w orzecznictwie i piśmiennictwie. Podstawową zasadą jest zachowanie umiaru w wydatkach i nieczynienie ze śmierci osoby bliskiej okazji do nadmiernych nieuzasadnionych wydatków. Obowiązek zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie art. 446 § 1 k.c. ogranicza się po stronie zobowiązanego do kosztów ściśle związanych z pogrzebem i odpowiadających zwyczajom danego środowiska. Do tych wydatków zalicza się koszt postawienia nagrobka w granicach kosztów przeciętnych, nawet jeżeli poniesione były wyższe.

Znamienne w sprawie było to, że wszyscy powodowie domagali się zwolnienia od kosztów sądowych, wskazując na swoją szczególnie trudną sytuację materialną, a kwoty które wydatkowali na zakup odzieży i pochówek należały do bardzo wysokich.

Powód Z. W. powołał się na trudną sytuację materialną, na to że osiąga roczne dochody na poziomie około 30.000zł. Jednocześnie domagał się pokrycia przez ubezpieczyciela z tytułu pochowku żony zwrotu kwot, które przekraczały jego roczne dochody. Powyższe w sposób oczywisty decyduje o uznaniu wydatku w tej wysokości za niedopuszczalny

w kontekście kosztów przeciętnych obowiązujących w środowiskach o podobnych dochodach i przy przyjętych zwyczajach.

(por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1972 r., sygn. akt I CR 509/72)

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 w zw. z art. 455 k.c. Powodowie zgłosili szkodę pozwanemu zakładowi ubezpieczeń w dniu 2 lutego 2016 roku. Wypłaty na rzecz powodów nastąpiły w dniu 1 czerwca 2016 roku, zaś czas na zaspokojenie roszczeń upłynął po 30 dniach od zgłoszenia szkody czyli w dniu 3 marca 2016 roku, co oznacza że odsetki należało zasądzić od dnia 4 marca 2016 roku, co oznacza że powództwo w zakresie żądania odsetek za okres wcześniejszy podlegało oddaleniu.

Z uwagi na to, że żądanie powodów nie zostało uwzględnione w całości, Sąd o kosztach procesu rozstrzygnął na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. rozdzielając je stosunkowo. Na wstępie wskazać należy, że poza pozwem Z. W. zgłoszono roszczenia obejmujące także wypłacone przez ubezpieczyciela kwoty. Powyższe skutkowało potraktowaniem powodów jako osób które przegrały proces. Postępowanie procesowe powodów, nie dawało podstaw do innego, niż zgodnie z wynikiem procesu ich rozliczenia, wobec tego że byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika. Nie zachodziła żadna szczególna okoliczność, która uzasadniałoby częściowe obciążenie kosztami lub nie obciążanie powodów kosztami procesu należnymi stronie przeciwnej.

Wobec powyższego Sąd zasądził orzekł o kosztach procesu zgodnie z jego wynikiem. Z. W. wygrał proces w 91%.

S. W. wygrał proces w 45%.

A. W. wygrał proces w 26,6%.

M. W. (1) wygrał proces w 40%.

M. W. (2) wygrał proces w 45%.

W. W. (1) wygrał proces w 40%.

K. W. wygrał proces w 66%.

P. W. i następcy prawni T. B. przegrali proces w całości, wobec czego zastosowanie miała zasada wynikająca z art. 98 k.p.c.

O nieuiszczonych kosztach (m.in. zaliczki na wynagrodzenie biegłych, nieuiszczone części opłat od pozwów) sąd orzekł na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.05.167.1398 ze zm.) z zastosowaniem w/w art. 100 k.p.c., a w zakresie roszczeń małoletnich zastosował dobrodziejstwo wynikające z art. 102 k.p.c.